МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

Олена Ящук

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ ДО ФОРМУВАННЯ ЛОГІЧНИХ УМІНЬ В УЧНІВ: ТЕОРІЯ ТА МЕТОДИКА

МОНОГРАФІЯ

Умань
2020

УДК 378.018.8:373.3.011.3-051(02)
Я99

Рецензенти:

Бахмат Н. В., д-р. пед. наук, проф. кафедри теорії та методик початкової освіти Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка;

Комар О. А., д-р. пед. наук, проф., завідувач кафедри фахових методик та інноваційних технологій в початковій школі Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини;

Красюк Л. В., канд. пед. наук, доцент кафедри кафедри педагогіки, теорії і методики початкової освіти ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди».

Рекомендовано до друку Вченою радою Уманського денржавного педагогічного університету імені Павла Тичини (протокол №15 від 26.06.2020 року)

Ящук О. М.

Я99 Підготовка майбутніх учителів початкової школи до формування логічних умінь в учнів: теорія та методика : монографія / Олена Ящук ; МОН України, Уманський держ. пед. ун-т імені Павла Тичини. – Умань : Візаві, 2020. – 284 с.

ISBN

У монографії охарактеризовано теоретико-методичні засади підготовки майбутніх учителів початкової школи до формування в учнів логічних умінь. Проаналізовано психолого-педагогічну літературу, уточнено сутність ключових понять дослідження. Розроблено й апробовано модель, обґрунтовано й експериментально перевірено сукупність педагогічних умов підготовки майбутніх учителів до формування логічних умінь учнів початкової школи. Описано методики діагностування рівнів готовності майбутніх учителів до формування логічних умінь в учнів початкової школи, програму дисципліни «Основи логіки з методикою навчання».

Рекомендовано для науковців, педагогічних працівників закладів вищої освіти, магістрантів, студентів спеціальності «Початкова освіта».

УДК 378.018.8:373.3.011.3-051(02)

ISBN

© Ящук О. М., 2020

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА……. 4

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ДО ФОРМУВАННЯ ЛОГІЧНИХ УМІНЬ В УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ ……. 7

1.1. Стан дослідженості наукової проблеми в теорії та практиці роботи педагогічних закладів вищої освіти …… 7

1.2. Сутність і характеристика ключових понять дослідження …….. 17

Висновки до першого розділу …….. 33

РОЗДІЛ 2. ДІАГНОСТИКА ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ДО ФОРМУВАННЯ ЛОГІЧНИХ УМІНЬ В УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ …… 35

2.1. Критерії, показники та рівні готовності майбутніх учителів до формування логічних умінь в учнів початкової школи …….. 35

2.2. Стан готовності майбутніх учителів до формування логічних умінь в учнів початкової школи ……. 52

Висновки до другого розділу …… 80

РОЗДІЛ 3. Експериментальне дослідження ефективності педагогічних умов підготовки майбутніх учителів до формування логічних умінь в учнів початкової школи ……. 82

3.1. Модель підготовки майбутніх учителів до формування логічних умінь в учнів початкової школи ……. 82

3.2. Педагогічні умови підготовки майбутніх учителів початкової школи до формування в учнів логічних умінь …….. 101

3.3. Програма та результати формувального етапу дослідно-експериментальної роботи …… 146

Висновки до третього розділу …….. 170

ВИСНОВКИ …… 172

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ …….. 177

ДОДАТКИ …….. 200

ПЕРЕДМОВА

Кардинальні перетворення, що відбуваються в сучасному суспільстві, вимагають відповідних змін у всіх сферах життя, у тому числі й освіті. Це обумовлює підвищення вимог до змісту та якості навчання учнів у закладах загальної середньої освіти, відповідно і до підготовки майбутніх учителів у закладах вищої освіти.

Розв'язання означеної проблеми, очевидно, повинно базуватися на підвищенні ефективності фундаментальної підготовки майбутніх учителів, наповненні її новим змістом, розширенні обсягу знань студентів, формуванні готовності до викладання тих предметів, які пропонуються сучасній школі, навіть якщо вони належать до варіативної частини навчальних планів, зокрема до «Логіки», у процесі вивчення якої відкриваються можливості для формування в молодшого школяра вміння аналізувати явища навколишньої дійсності, набувати переконливості у висловлюваннях, міркуваннях, відстоювати та доводити власну точку зору.

Актуальність проблеми підготовки майбутніх учителів, у тому числі й початкової школи, визнається на міжнародному рівні, що відображено в положеннях таких документів: доповіді Європейської комісії «Освіта та навчання в Європі 2020: Відповіді від держав-членів ЄС» (2014–2020 рр.), «Стратегії для розумного, сталого та всеосяжного зростання» (Повідомлення комісії Європа 2020) (березень 2010 р.), Міжнародній стандартній класифікації освіти (2012– 2021 рр.).

На національному рівні означені положення задекларовано в Законах України «Про освіту» (2017 р.), «Про вищу освіту» (2014 р., зі змінами, внесеними 2018 р.), Національній рамці кваліфікацій (2011 р.), Національній стратегії розвитку освіти в Україні на період до 2021 року (2013 р.), Національному освітньому глосарії: вища освіта (2014 р.), Концепції «Нова українська школа» (2018 р.). Отже, зміни у змісті та концептуальних основах

початкової освіти зумовлюють соціальну потребу в підготовці нового покоління вчителів.

Сучасний стан підготовки майбутніх учителів у закладах вищої освіти, провідні підходи до її модернізації висвітлено у працях О. Абдуліної, Б. Андрієвського, В. Бондаря, С. Гончаренка, Г. Коберник, О. Комар, А. Коломієць, В. Кременя, В. Кузя, Д. Пащенка, С. Сисоєвої, С. Совгіри, М. Фіцули та ін.

Науковці стверджують, що новий зміст підготовки має включати фундаментальні загальнофілософські, загальнокультурні, психолого-педагогічні та спеціальні знання, інноваційний стиль педагогічного мислення, готовність до прийняття творчих рішень, потребу до постійної самоосвіти, уміння і навички практичної педагогічної діяльності, які невдовзі дозволять педагогу вивчати й діагностувати рівень сформованості ключових компетентностей вихованців, організовувати їхню спільну роботу, формувати соціально цінні якості особистості.

Сучасні вчені-педагоги (Н. Бібік, Л. Ващенко, Л. Занков, О. Овчарук, В. Паламарчук, Л. Паращенко, О. Пометун, О. Савченко, М. Скаткін, О. Халабузар, Ю. Рашкевич та інші) теоретично обґрунтували й експериментально довели, що школа не забезпечує випускників необхідним рівнем логічної грамотності. Пасивне ставлення педагогів до такого важливого аспекту навчання призводить до того, що у випускників загальноосвітньої школи недостатньо розвинене логічне мислення, не сформовані логічні вміння. Проблема залишається актуальною й у дорослому житті, тому формувати логічні вміння учнів необхідно з перших років навчання в школі.

Актуальність означеної проблеми підтверджується низкою суперечностей між:

– суспільною потребою у формуванні логічно мисленної особистості та традиційною моделлю підготовки майбутніх учителів, зорієнтованою

переважно на «знаннєву парадигму»;

– уведенням до варіативної частини навчальних планів початкової школи предмета «Логіка» та відсутністю в учителів необхідної теоретичної і методичної підготовки до викладання його у початковій школі;

– необхідністю вдосконалення підготовки майбутніх учителів початкової школи до формування в учнів логічних умінь та відсутністю науково обґрунтованого змісту, навчально-методичного забезпечення освітнього процесу в закладах вищої освіти.

Отже, актуальність і значущість означеної проблеми, її недостатня теоретична і практична розробленість та виявлені суперечності зумовили необхідність дослідження теоретико-методичних засад підготовки майбутніх учителів до формування логічних умінь в учнів початкової школи.

ВИСНОВКИ

У монографії викладено результати теоретичного узагальнення і експериментальної перевірки процесу підготовки майбутніх учителів до формування логічних умінь в учнів початкової школи. Результати дослідження дозволили зробити такі висновки:

1. На основі аналізу наукових джерел з'ясовано, що дослідниками закладено методологічне підґрунтя та розкрито загальнотеоретичні питання підготовки майбутніх учителів початкової школи; висвітлено проблеми інтелектуального розвитку особистості, формування її критичного мислення та культури мислення молодшого школяра; питання розвитку математичної культури вчителя початкової школи та роботи з математично здібними учнями; обґрунтовано загальні проблеми формування особистості вчителя тощо. Проте в дослідженнях в основному звернуто увагу на розвиток творчих здібностей особистості, логічного мислення, на формування ключових компетентностей тощо. Поза увагою дослідників залишилася проблема формування логічних умінь в учнів, у тому числі й молодших школярів.

На основі аналізу наукових джерел уточнено сутність ключових понять дослідження. Під логічними уміннями учнів початкової школи розуміємо здатність учнів молодшого шкільного віку організувати свою розумову діяльність, тобто аналізувати, порівнювати, виділяти головне в навколишній дійсності (природі, побуті, ігровій діяльності); давати правильні визначення понять, які розглядаються в початковій школі, розрізняти їх види, виділяти істотні й неістотні ознаки; будувати прості та складені судження, визначати їх істинність і хибність; будувати правильні умовиводи і міркування; при розв'язуванні задач створювати такий ланцюжок дій, який призведе до очікуваного результату.

Формування логічних умінь учнів початкової школи вважаємо цілеспрямованим і систематично здійснюваним педагогічним процесом

оволодіння молодшими школярами логічними уміннями, результатом якого є їхня здатність шляхом аналізу, порівняння, виділення головного давати означення поняттям, виконувати логічні операції над ними, будувати судження, умовиводи та встановлювати їх істинність.

Підготовку майбутнього учителя до формування логічних умінь учнів початкової школи розуміємо як педагогічний процес, який передбачає набуття майбутніми фахівцями знань із логіки та методики формування логічних умінь у школярів, практичного досвіду оперувати та застосовувати основні логічні закони при розв'язуванні різних типів логічних завдань, навичок викладання предмета «Логіка» в початковій школі, що є необхідними для формування логічних умінь молодших школярів.

2. Визначено критерії та показники готовності студентів спеціальності «Початкова освіта» до формування в учнів логічних умінь: мотиваційний (комплекс зовнішніх або внутрішніх мотивів педагогічної діяльності; схильність, сформованість ціннісних орієнтацій та інтерес до майбутньої роботи вчителя початкової школи, професійна спрямованість на формування в учнів логічних умінь), когнітивний (рівень знань із педагогіки, психології, логіки, математики та методики її навчання), діяльнісний (сформованість системи педагогічних умінь і навичок узагальнювати та застосовувати знання з педагогіки, психології, логіки, математики та методики її навчання при розв'язанні логічних вправ та завдань у практичній діяльності під час формування в молодших школярів логічних умінь, індекс задоволеності професійною діяльністю у студентів). На основі визначених критеріїв та показників схарактеризовано рівні готовності студентів до формування в учнів логічних умінь: високий, достатній, середній та початковий.

3. Побудовано модель підготовки майбутніх учителів до формування логічних умінь в учнів початкової школи, яка охоплює такі блоки: цільовий (мета: підготовка майбутніх учителів до формування логічних умінь учнів початкової школи у закладах вищої освіти; завдання: формування у студентів

позитивної мотивації до навчальної діяльності; оволодіння сукупністю спеціальних знань, необхідних для досягнення якості та результатів навчання логіки; формування педагогічних умінь і навичок розв'язування логічних задач та вправ з метою використання їх у подальшій професійній діяльності); методологічний (підходи: системний, особистісно -діяльнісний, герменевтичний, культурологічний, компетентнісний; принципи: науковості, системності і послідовності, доступності, зв'язку з життям і практикою); змістово-діяльнісний (зміст: оновлений зміст навчальних дисциплін («Психологія», «Педагогіка», «Математика», «Методика навчання освітньої галузі «Математика»); дисципліна вільного вибору «Теорія та методика навчання логіки в початковій школі»; форми: лекції, лабораторні, практичні, семінарські заняття, навчальні екскурсії, ІНДЗ, конференції, консультації, педагогічна практика; методи: традиційні та інтерактивні; технології: проектна, подієва, проблемного навчання, інформаційна; засоби: словесні, наочні, технічні візуальні та аудіовізуальні); оцінно-результативний (критерії: мотиваційний, когнітивний, діяльнісний; показники: мотиви, ціннісні орієнтації, знання, уміння, професійні та особистісні якості; рівні: високий, достатній, середній, початковий; результат: підвищення рівня готовності майбутніх учителів до формування логічних умінь в учнів початкової школи).

4. Обґрунтовано й експериментально перевірено педагогічні умови підготовки майбутніх учителів до формування логічних умінь в учнів початкової школи: цілеспрямована мотивація майбутніх учителів початкової школи до оволодіння методикою формування в учнів логічних умінь; удосконалення змістового наповнення та навчально-методичного забезпечення фахових дисциплін з метою засвоєння знань із логіки студентами спеціальності «Початкова освіта» у закладах вищої освіти; використання інтерактивних форм і методів у підготовці студентів до набуття досвіду викладання предмета «Логіка» в початковій школі,

що є необхідним для формування логічних умінь в учнів молодшого шкільного віку.

Перша педагогічна умова забезпечувалася формуванням цілеспрямованої мотивації, цінностей та інтересу до педагогічної діяльності на лекційних та практичних і семінарських заняттях шляхом ознайомлення студентів із сучасними вимогами до вчителя, серед яких є вміння формувати логічне та критичне мислення в учнів, оперування логічними поняттями; проведенням інтелектуальних ігор «Найрозумніший студент факультету початкової освіти», «Юний Піфагор», зустрічей, конференцій, майстер-класів учителів-практиків та ін.

З метою реалізації другої умови удосконалено змістове наповнення таких дисциплін, як «Педагогіка», «Психологія», «Математика», «Методика навчання освітньої галузі “Математика”» в контексті розширення знань студентів про роль і місце процесу формування логічних умінь молодших школярів у системі сучасної освіти; пропедевтику формування логічних умінь у початковій школі; логічні прийоми, будову міркувань із використанням правил логіки, визначення істинності або хибності суджень і умовиводів; зміст і методику формування логічних умінь учнів за альтернативними програмами; засоби формування логічних умінь учнів у навчальному процесі (дидактична гра, проекти, ІКТ). Паралельно з вивченням модуля математики «Елементи математичної логіки» запропоновано дисципліну вільного вибору «Теорія та методика навчання логіки в початковій школі», де передбачено ознайомлення студентів із програмою та змістом вивчення логіки у початковій школі та методикою її викладання.

Реалізація третьої умови передбачала моделювання ситуацій застосування логічних умінь до розв’язання творчих завдань за допомогою логічних схем і законів; розв’язання задач на припущення, метод вилучення, на знаходження найгіршого варіанта тощо. Використовувалися різні види

інтерактивних методів навчання: «Мозковий штурм», «Круглий стіл», «Дискусія», «Акваріум», «Метод “Прес”», інтерактивні вправи «Мікрофон», «Скринька» тощо.

За результатами реалізації педагогічних умов у процесі формувального етапу в експериментальних групах простежується підвищення рівня готовності майбутніх учителів до формування логічних умінь в учнів початкової школи порівняно з констатувальним. У контрольних групах суттєвої позитивної динаміки не виявлено. Результати експериментальної роботи доводять ефективність впровадження запропонованих педагогічних умов в освітній процес підготовки студентів зі спеціальності «Початкова освіта».

Узагальнюючи результати дослідження, констатуємо, що всі завдання повністю реалізовано, а робочу гіпотезу про те, що процес підготовки майбутніх учителів до формування логічних умінь в учнів початкової школи буде здійснюватися ефективно за вищезазначених педагогічних умов, підтверджено.

Проведене нами науково-педагогічне дослідження не вичерпує всіх аспектів проблеми підготовки майбутніх учителів до формування логічних умінь в учнів початкової школи. Перспективу подальших досліджень убачаємо в підготовці учителів до формування логічних умінь учнів базової та профільної середніх шкіл.

Зважаючи на актуальність проблеми, що досліджується, рекомендовано: упровадити в систему підготовки майбутніх учителів початкової школи дисципліну вільного вибору «Теорія та методика навчання логіки в початковій школі», проведення тематичних семінарів з метою підвищення кваліфікації педагогічних працівників.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Абдуллина О. А. Общепедагогическая подготовка учителя в системе высшего педагогического образования: для пед. спец. высш. учеб. заведений. 2-е изд., перераб. и доп. Москва: Просвещение, 1990. 141 с.
2. Аверина М. Н. Структурно-функциональная модель повышения квалификации учителей. *Ярославский педагогический вестник*. 2009. № 3. С. 129–133.
3. Авилов А. В. Рефлексивное управление: методологические основания: монография. Москва: ГУУ, 2003. 174 с.
4. Алексеев Н. Н. Науки общественные и естественные в историческом взаимоотношении и методов. Очерки по истории и методологии общественных наук. Москва, 1912. С. 269–270.
5. Алексюк А. М. Педагогіка вищої освіти України. Київ: Либідь, 1998. 557 с.
6. Арделян О. В. Дидактичні умови формування загальнопізнавальних умінь і навичок у молодших школярів (на матеріалі вивчення англійської мови: дис. … канд. пед. наук. Кіровоград, 2002. 227 с.
7. Бабанский Ю. К. Оптимизация учебно-познавательного процесса: [метод. основы]. Москва: Просвещение, 1982. 192 с.
8. Бабанський Ю. и др. Педагогика / под ред. Ю. К. Бабанского. Москва: Просвещение, 1988. 478 с.
9. Барановська В. Критерії сформованості інформатичних компетентностей майбутніх вчителів початкових класів. *Молодь і ринок*. 2015. № 8(127). С. 74–79.
10. Безлюдна Н. В. Формування умінь у майбутніх педагогів створювати моральну атмосферу у професійній діяльності. *Роль педагогічних дисциплін у формуванні сучасного фахівця*: матеріали Всеукр. наук.-метод. семінару в рамках ІІ етапу Всеукр. олімпіади з навч. дисципліни «Педагогіка», (Умань, 14 квіт. 2011 р.). Умань: ПП Жовтий, 2011.

С. 67–74.

11. Безлюдна Н. В., Пащенко М. І. Навчально-виховна практика студентів педагогічного університету. Умань: ПП Жовтий, 2012. 260 с.
12. Безлюдний О. І. Особливості формування умінь і навичок роботи з іншомовним текстом зі спеціальності. *Нова педагогічна думка*. 2014. № 2. С. 52–55.
13. Білоусова Л. І., Кисельова О. Б. Технологія формування у майбутніх педагогів компетентності самоосвіти з використанням потенціалу інформаційно-навчального середовища. *Інформаційні технології в освіті*. Херсон: Вид-во ХДУ, 2009. Вип. 3. С. 11–19.
14. Благов М. Б. Формирование готовности студентов к использованию информационных технологий в педагогической деятельности: дис. … канд. пед. наук. Саратов, 2004. 152 с.
15. Богоявленская А. Е. Развитие познавательной самостоятельности студентов: монография. Тверь: ТГУ, 2004. 160 с.
16. Большой энциклопедический словарь / под ред. В. Н. Ярцева. 2-е изд. Москва: Большая российская энциклопедия, 1998. 685 с.
17. Бондаревская Е. В. Теория и практика личностно-ориентированного образования. Ростов н/Д.: Изд-во РГПУ, 2000. 352 с.
18. Браславська О., Повторейко А. Роль методології в науковому пізнанні. *Наукові записки екологічної лабораторії УДПУ*. Умань: ВПЦ «Візаві», 2014. Вип. 17. С. 64–65.
19. Будник О. Б. Професійна підготовка майбутніх учителів початкових класів до соціально-педагогічної діяльності: дис. ... докт. пед. наук. Житомир, 2015. 552 с.
20. Бурова А. В. Формирование когнитивных умений учащихся при выполнении домашней работы. *Школа будущего*. 2008. № 2. С. 72–76.
21. Варзацька Л., Кратасюк Л. Інтерактивні методи навчання: лінгводидактичні засади. *Дивослово*, 2005. № 5. – С. 5–6.
22. Ващенко Г. Загальні методи навчання: підручник для педагогів. Київ:

Українська видавнича спілка, 1997. 415 с.

23. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод. і допов.) / уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. Київ; Ірпінь: Перун, 2005. 1728 с.
24. Вишнякова С. М. Профессиональное образование: словарь. Ключевые понятия, термины, актуальная лексика. Москва: НМЦ СПО, 1999. 538 с.
25. Власова В. К. Формирование логических умений будущих учителей начальных классов в современной информационной среде: дис. … канд. пед. наук. Казань, 2006. 176 с.
26. Возрастная и педагогическая психология / под ред. А. В. Петровского. Москва: Просвещение, 1973. 288 с.
27. Гаврилина С. Е., Кутявина Н. Л., Топоркова И. Г. Логика. Москва: Эксмо, 2005. 64 с.
28. Галузяк В. М., Сметанський М. І., Шахов В. І. Педагогіка: навча. посіб. Вінниця: РВВ ВАТ «Віноблдрукарня», 2001. 200 с.
29. Гальперин П. Я. Управление процессом учения. *Новые исследования в педагогических науках*. Москва: Просвещение, 1965. Т. 4. С. 15–21.
30. Гальперин П. Я., Эльконин Д. Б. К анализу теории Ж. Пиаже о развитии детского мышления [Послесловие к книге Ж. Флейвелла «Генетическая психология Ж. Пиаже» (пер. с англ.)]. Москва: Просвещение, 1967. 623 с.
31. Ганаева Е. А. Формирование когнитивно-коммуникативных умений подростков в историко-краеведческой деятельности: автореф. дис. … канд. пед. наук. Оренбург, 1999. 18 с.
32. Гарачук Т. В. Підготовка майбутніх учителів початкової школи до роботи з математично здібними учнями: дис. … канд. пед. наук. Умань, 2015. 263 с.
33. Герменевтичний підхід до навчально-виховного процесу. URL: https://metodystrmk.jimdo.com/app/download/13999742624/Семінар.pdf?t=1490802542 (дата звернення: 23.05.2017).
34. Герменевтичний підхід. URL: https://sci.house/sravnitelnoe-pravovedenie-

kniga-scibook/germenevtichniy-pidhid-30687.html (дата звернення: 23.05.2017).

35. Гишка Н. Формування загальнонавчальних умінь та навичок в учнів початкових класів. *Теорія і методика навчання*. Серія: Педагогіка. 2009. № 1. С. 66–74.
36. Гончаренко С. У. Український педагогічний енциклопедичний словник. [2-ге вид., доп. і виправ.]. Рівне: Волинські обереги, 2011. 552 с.
37. Гончаров В. Проблема підготовки нового вчителя: філософія, соціокультурний і педагогічний аспекти. *Вища освіта України*. 2012. № 2(45). С. 22–27.
38. Грабарь М. И., Краснянская К. А. Применение математической статистики в педагогических исследованиях: непараметрические методы. Москва: Педагогика, 1977. 135 с.
39. Грабовецький Б. Є. Основи економічного прогнозування: навч. посіб. для студ. екон. спец. Вінниця: Вінниц. нац. техн. ун-т, 2004. 162 с.
40. Гульчевская В. Г., Лакоценина Т. П. Педагогические основы личностно-ориентированного образования: [модульное пособ. для дистанционного образования]. Ростов н/Д.: Изд-во Ростовского ИПК И ПРО, 2002. 47 с.
41. Давыдов В. В. Проблемы развивающего обучения: [опыт теоретического и експериментального психологического исследования]. Москва: Педагогика, 1986. 240 с.
42. Давыдов В. В. Теория развивающего обучения / Межд. Асоц. «Развивающее обучение». Москва: Интор, 1996. 544 с.
43. Даль В. И. Толковый словарь живого великорусского языка: в 4-х т. Москва: Терра, 1995. Т. 1. 800 с.
44. Демченко І. І. До проблеми підготовки майбутнього вчителя початкових класів до професійної діяльності в умовах інклюзивної освіти. Матеріали XIV Міжнародної наукової інтернет-конференції «*Advanced Technologies of Science and Education*» (19–21 квіт. 2018 р.). URL: http://int-konf.org/ (дата звернення: 11.11.2015).

45. Демченко І. І. Теоретичні і методичні засади підготовки майбутнього вчителя початкових класів до професійної діяльності в умовах інклюзивної освіти: дис. … д-ра пед. наук. Умань, 2016. 716 с.
46. Дзида Г. А. Развитие у учащихся познавательных умений в процессе решения учебных задач (на материале обучения естественно-математическим дисциплинам): дис. ... д-ра пед. наук. Челябинск, 2001. 296 с.
47. Динамов Б. С., Чернилевский Д. В. Формирование модели специалиста: цели обучения. *Среднее специальное образование*. 1987. № 2. С. 33–35.
48. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології: навч. посіб. Київ: Академвидав, 2004. 218 с.
49. Дубяга С. М. Підготовка майбутніх учителів початкової школи до педагогічної імпровізації: автореф. дис. ... канд. пед. наук. Київ, 2008. 23 с.
50. Дурманенко О. Теоретичний аналіз поняття «педагогічні умови» в контексті моніторингу виховної роботи у вищому навчальному закладі. *Молодь і ринок*. 2012. № 7. С. 135–138.
51. Дьяченко М. И., Кандыбович Л. А. Психологические проблемы готовности к деятельности. Минск: БГУ, 1976. 176 с.
52. Дьяченко М., Кандыбович Л. Психология высшей школы: учеб. пособ. [2-е изд.]. Минск: БГУ, 1981. 383 с.
53. Ельконін Д. Мышление младшего школьника *Очерки психологии детей*. М., 1951. С. 23–25.
54. Енциклопедія освіти / Акад. пед. наук України; гол. ред. В. Г. Кремень. Київ: Юрінком Інтер, 2008. 1040 с.
55. Євтух М. Б. Пріоритети професійної підготовки вчителя в системі університетської освіти. *Розвиток педагогічної і психологічної наук в Україні 1992–2002*: зб. наук. праць [до 10-річчя АПН України]. Харків: ОВС, 2002. С. 66–76.
56. Зеер Э. Ф. Личностно-ориентированное профессиональное образование.

Екатеринбург: Изд-во Урал. гос. проф.-пед. ун-та, 1998. 126 с.

57. Зимняя И. А. Педагогическая психология. Москва: Логос, 1999. 384 с.
58. Зинченко Т. П. Память в экспериментальной и когнитивной психологии. Санкт-Петербург: Питер, 2002. 320 с.
59. Зорочкіна Т. Концептуальні засади підготовки майбутніх учителів початкових класів до роботи з обдарованими дітьми. *Рідна школа*. 2011. № 7. С. 55–62.
60. Зорочкіна Т. С. Педагогічні умови підготовки майбутніх учителів до роботи з обдарованими учнями початкової школи: автореф. дис. ... канд. пед. наук. Кіровоград, 2011. 20 с.
61. Иванов Д. В. Формирование логических умений у младших школьников с задержкой психического развития с помощью комплекса логических упражнений: дис. ... канд. психол. наук. Самара, 2005. 214 с.
62. Иванова Г. Критериальная база современного воспитания. URL: www.web-local.rudn.ru (дата звернення: 15.08.2016).
63. Ильин Е. П. Психомоторная организация человека: учебник [для вузов]. Санкт-Петербург: Питер, 2003. 384 с.
64. Исаев И. Ф. Проблема критериев профессионально-педагогический культуры преподавателя. *Тезисы докладов Межвуз. науч.-практ. конф.*, (28–30 сент. 1993 г.). Курск, 1993. С. 90–92.
65. Інноваційні технології у підготовці вчителя сучасної школи: навч. посіб. / за заг. ред. Н. С. Побірченко. Черкаси: Черкаський ЦНІІ, 2012. 447 с.
66. Інтерактивні технології навчання: теорія, практика, досвід: методичний посібник / авт.-уклад.: О. Пометун, Л. Пироженко. Київ: АПН, 2002. 136 с.
67. Казакова Н. В. Критерії ефективності педагогічної практики майбутніх учителів початкової школи в умовах ступеневої підготовки. *Наукові записки кафедри педагогіки*. Харків, 2012. Вип. XXVIII. С. 78–84
68. Касавин И. Т. Энциклопедия эпистемологии и философии науки. Москва: Канон+: Реабилитация, 2009. 1248 с.

69. Климов Е. А. Психология профессионального самоопределения. Москва: Академия, 2007. 302 с.
70. Клокар Н. Андрагогічна модель підвищення кваліфікації педагогів на засадах диференційованого підходу. *Післядипломна освіта в Україні*. 2008. № 2. С. 23–28.
71. Коберник Г. І. Формування вмінь навчатися впродовж життя в умовах Нової української школи. Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції «*Неперервна педагогічна освіта в Україні: стан, проблеми, перспективи*». Умань: ВПЦ «Візаві», 2018. С. 34–37.
72. Коберник Г. І. Формування життєвої компетентності дітей молодшого шкільного віку в контексті реформування початкової освіти. *Психолого-педагогічні проблеми сільської школи*. Умань: ВПЦ «Візаві», 2017. Вип. 57. С. 187–193.
73. Коберник Г. І., Коберник О. М. Підготовка майбутніх учителів до інноваційної педагогічної діяльності. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка*, 2005. № 24. С. 23–25.
74. Коберник Г. І., Притуляк В. А. Адаптування навчальних завдань як один із шляхів індивідуального підходу до навчання молодших школярів. *Вісник Українсько-туркменського культурно-освітнього центру*: *міждисциплінарний науковий збірник*. Умань: ВПЦ «Візаві», 2018. Вип. 2, Ч. І. С. 65–70.
75. Коберник О. М. Компетентнісний підхід в технологічній освіті. *Збірник наукових праць Тернопільського державного педагогічного університету*. Тернопіль: ТДПУ, 2007. С. 31–39.
76. Коваленко Г. С. Етапи формування акмеологічної позиції майбутнього вчителя. *Проблеми трудової та професійної підготовки*. Київ, 2009. Вип. 4. С. 52–57.
77. Коваль В. О. Теоретичні і методичні засади формування професійної компетентності майбутніх учителів-філологів у вищих педагогічних навчальних закладах: монографія. Умань: ПП Жовтий О. О., 2013. 455 с.

78. Коваль Л. В. Професійна підготовка майбутніх учителів у контексті розвитку початкової освіти: монографія. Донецьк, ЛАНДОН-ХХІ, 2012. 343 с.
79. Ковальчук В., Табачек І. Особистість вчителя: формування та розвиток в умовах глобалізації та інформаційної революції: монографія. Київ: Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2007. 276 с.
80. Коджаспирова Г. М., Коджаспиров А. Ю. Педагогический словарь: [для студ. высш. и сред. пед. учеб. завед.]. Москва: Академия, 2003. 176 с.
81. Козак Л. В. Структурно-компонентна модель підготовки майбутнього викладача дошкільної педагогіки і психології до інноваційної професійної діяльності. *Педагогічний процес: теорія і практика*. 2013. Вип. 2. С. 98–110.
82. Козырева О. А. Воспитание как феномен моделирования и практики: монография. Кемерово: Изд-во КРИПКиПРО, 2010. 410 с.
83. Коломієць А. М. Теоретичні та методичні основи формування інформаційної культури майбутнього вчителя початкових класів: дис. ... д-ра пед. наук. Вінниця, 2008. 526 с.
84. Колпакова О. А. Формирование и развитие самообразовательных умений учащихся при обучении химии: дис. ... канд. пед. наук. Нижний Новгород, 2003. 180 с.
85. Комар О. Теоретичні та методичні засади підготовки майбутніх учителів початкової школи до застосування інтерактивної технології: автореф. дис. … д-ра пед. наук. Черкаси, 2011. 43 с.
86. Комар О. А. Підготовка майбутніх учителів початкової школи до застосування інтерактивних технологій. Теоретико-методичні аспекти: монографія. Умань: РВЦ «Софія», 2008. 332 с.
87. Кузнецова А. Г. Личностный подход в процессе воспитания эстетической культуры на стадии младшего школьного детства. *Актуальные проблемы личностно-ориентированного образования*: *психолого-педагогические и технологические аспекты*: материалы

межрегион. науч.-практ. конф., (21 апр. 2004 г.). Шадринск, 2004. С. 24–25.

88. Кузь В. Г. Організація педагогічного дослідження: навч. посіб. Київ: Знання України, 2006. 48 с.
89. Курлянд З. Н., Осипова Т. Ю., Гурін Р. С. (та ін.). Теорія і методика професійної освіти: навч. посіб. / за ред. З. Н. Курлянд. Київ: Знання, 2012. 390 с.
90. Лаврешина Г. Дидактичні умови формування логічної культури учнів. *Рідна школа*. 2000. № 9. С. 25–26.
91. Левитов Н. Детская и педагогическая психология: учеб. пособ. [3-е изд., испр. и доп.]. Москва: Просвещение, 1964. 476 с.
92. Левитов Н. Психология труда. Москва: Учпедгиз, 1963. 340 с.
93. Литвиненко С. А. Теоретико-методичні засади підготовки майбутніх учителів початкових класів до соціально-педагогічної діяльності: автореф. дис. ... д-ра пед. наук. Київ, 2005. 40 с.
94. Лодатко Є. Теорія і практика розвитку математичної культури вчителя початкової школи: дис. ... д-ра пед. наук. Слов'янськ, 2011. 566 с.
95. Лодатко Є. О. Моделювання в педагогіці: точки відліку. *Педагогічна наука: історія, теорія, практика, тенденції розвитку.* 2010. Вип. 1. URL: http://intellect–invest.org.ua/pedagog_editions_e–magazine_pedagogical. (дата звернення: 12.04.2017).
96. Лозова В. Лекції з педагогіки вищої школи: навч. посіб. / за ред. В. І. Лозової. Харків: ОВС, 2006. 496 с.
97. Лошкарева Н. А. О программе развития общих учебных умений и навыков школьников: материалы VI пленума Ученого методического совета при Министерстве просвещения СССР [«*Роль учебной литературы в формировании общих учебных умений и навыков школьников*»]. Москва: Педагогика, 1984. С. 13–19.
98. Люблинская А. А. Учителю о психологи младшего школьника. Москва: Просвещение, 1977. 224 с.

99. Мартиненко С. М. Система підготовки вчителя початкових класів до діагностичної діяльності: дис. ... д-ра пед. наук. Київ, 2009. 476 с.
100. Матвієнко О. Готовність майбутнього вчителя початкової школи до творчої навчально-виховної діяльності. *Проблеми підготовки сучасного вчителя:* зб. наук. пр. Умань, 2012. № 6, ч. 1. С. 238–244.
101. Менчинская Н. А. Проблемы учения и умственного развития школьника: избранные психологические труды. Москва: Педагогика, 1989. 224 с.
102. Менчинская Н. А., Богоявленский Н. Д. Психология усвоения знаний в школе. Москва, 1959. 347 с.
103. Митник О. Я. Логіка. 2 клас: [експеримент. навч. посіб.]. 2-ге вид. доп. і переробл. Київ: Початкова школа, 2007. 104 с.
104. Митник О. Я. Логіка. 3 клас. [експеримент. навч. посіб.]. 2-ге вид. доп. і переробл. Київ: Початкова школа, 2008. 104 с.
105. Митник О. Я. Логіка. 4 клас: [експеримент. навч. посіб.]. Київ: Початкова школа, 2005. 72 с.
106. Митник О. Я. Теоретико-методичні основи підготовки майбутнього вчителя до формування культури мислення молодшого школяра: автореф. дис. ... д-ра пед. наук. Київ, 2010. 42 с.
107. Митник О. Я. Формування культури мислення молодшого школяра: теорія і практика: монографія. Тернопіль: Мандрівець, 2009. 368 с.
108. Мозуль І. Проблема готовності майбутніх учителів до професійної діяльності в умовах модернізації змісту початкової освіти. *Науковий вісник МНУ імені В. О. Сухомлинського. Педагогічні науки.* 2016. № 1(52). С. 238-242.
109. Мозуль І. Структура готовності майбутніх учителів початкових класів у контексті сучасних вимог професійної освіти. Журн. Пед науки. Випуск 30 с. 76-101
110. Морквян І. Суть та види інтелектуальних умінь. *Науковий вісник Мукачівського державного університету*. *Серія «Педагогіка та*

психологія». 2015. Вип. 2(2). С. 70-74.

111. Мороз О. Г. Молодий учитель і шкільний колектив. Київ: «Знання» УРСР, 1981. 48 с.
112. Музика Ю. О. Підготовка майбутніх учителів до формування логічного мислення молодших школярів: дис. … канд. пед. наук. Одеса, 2009. 267 с.
113. Муковіз О. П. Дистанційне навчання у системі неперервної освіти вчителів початкової школи: теорія та методика: монографія. Умань: Видавець «Сочінський М. М.», 2016. 393 с.
114. Найн А. Я. Общенаучные понятия в педагогике. *Педагогика*. 1992. № 7–8. С. 15–19.
115. Найрозумніший (телепередача). URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/ Найрозумніший (дата звернення: 11.10.2016).
116. Насонова Е. Е. Формирование индивидуального стиля деятельности педагога-валеолога в процессе педагогической практики: дис. … канд. пед. наук. Москва, 2001. 268 с.
117. Науково-дослідна робота в закладах освіти: метод. посіб. / упоряд. Ю. О. Туранов, В. І. Уруський. Тернопіль: АСТОН, 2001. 140 с.
118. Нестеренко Т. С. Підготовка майбутнього вчителя до формування ключових компетентностей у молодших школярів: дис. … канд. пед. наук. Кіровоград, 2016. 180 с.
119. Никольская И. Л. О единой линии воспитания логической грамотности при обучении математике. *Преемственность в обучении математике*. Москва: Просвещение, 1978. С. 24–35.
120. Никулин И. Н. Подготовка будущего учителя к физкультурно-рекреативной деятельности с учащимися общеобразовательной школы: дис. … канд. пед. наук. Белгород, 2000. 212 с.
121. Новий тлумачний словник української мови: у 4 т. Київ: Аконіт, 1999. Т. 2. 910 с.
122. Новий український тлумачний словник. Близько 20000 слів і

словосполучень / укл. Н. Д. Кусайкіна, Ю. С. Цибульник; за заг. ред. д-ра філол. наук, проф. В. В. Дубічинського. Харків: Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2008. 608 с.

123. Новиков А. М. Процесс и методы формирования трудовых умений: Профпедагогика. Москва: Высшая школа, 1986. 288 с.
124. Носко М. О., Грищенко С. В., Носко Ю. М. Формування здорового способу життя: навч. посіб. Київ: МП Леся, 2013. 160 с.
125. Общая психология: учебник для студентов пед. институтов / [под ред. проф. А. В. Петровского]. Москва: Просвещение, 2006. 415 с.
126. Олійник О. Професійна підготовка майбутніх учителів початкової школи до формування конструктивних умінь молодших школярів: автореф. дис. … канд. пед. наук. Київ, 2017. 28 с.
127. Олійник О. Професійна підготовка майбутніх учителів початкової школи до формування конструктивних умінь молодших школярів: дис. … канд. пед. наук. Київ, 2017. 272 с.
128. Ортинський В. Л. Педагогіка вищої школи: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. Київ: Центр учбової літератури, 2009. 472 с.
129. Осадченко І. Технологія ситуаційного навчання у підготовці майбутніх учителів початкової школи: автореф. дис. … д-ра пед. наук. Київ, 2013. 39 с.
130. Основи педагогіки та виховання. URL: http://www.startpedahohika.com (дата звернення: 12.11.2015).
131. Островерхова Н. І. Моделювання в управлінській діяльності директора. *Директор школи. Україна*. 1999. № 8–9. С. 28–34.
132. Павленко Н. О. Підготовка майбутнього вчителя початкових класів до використання інтерактивних педагогічних технологій: автореф. дис. … канд. пед. наук. Київ, 2008. 21 с.
133. Падалка О. С. Формування готовності учнівської молоді до самостійної трудової діяльності: [монографія]. Київ: КДПІ, 1992. 147 с.
134. Паламарчук В. Ф., Лазаревский С. В. Методические рекомендации о

формировании общеучебных умений и самостоятельности мышления учащихся. Київ: НИИ Педагогики УССР, 1986. 80 с.

135. Пальчевський С. С. Педагогіка: навч. посіб. Київ: Каравела, 2012. 496 с.
136. Пащенко Д. І. Педагогічне покликання та майстерність учителя як складові його готовності до професійної діяльності. *Наукова сесія, присвячена 175-річчю НПУ ім. М. Драгоманова*: у 2-х кн. / упор.: Л. П. Вовк, О. С. Падалка. Київ: Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2010. Кн. 1. С. 107–116.
137. Пащенко Д. І. Формування виховних аспектів професійної компетентності майбутнього вчителя-гуманіста для початкової школи. *Формування компетентного вчителя: теоретичні аспекти та перспективи реалізації*: кол. монографія / О. Д. Балдинюк, Г.О. Бондар, Д. І. Пащенко та ін.; за заг. ред. О. О. Ярошинської. Умань: ПП Жовтий О. О., 2012. Розділ 2. С. 36–89.
138. Пащенко Д. І. Шляхи забезпечення професійної майстерності викладача педагогічного університету. *Проблеми підготовки сучасного вчителя*. Умань: ПП Жовтий О. О., 2012. Вип. 6, ч. 3. С. 63–72.
139. Пермінова В. А. Критерії, рівні, показники підготовки бакалаврів права до творчої діяльності. URL: http://visnyk.chnpu.edu.ua/?wpfb_dl=53 (дата звернення: 12.03.2016).
140. Петриченко Л. О. Підготовка майбутнього вчителя початкової школи до інноваційної діяльності в позааудиторній роботі: автореф. дис. … канд. пед. наук. Кіровоград, 2007. 20 с.
141. Платонов К. К. Краткий словарь системы психологических понятий. Москва,1981. 175 с.
142. Платонов К. К. Система психологии и теория отражения. Москва: Наука, 1982. 308 с.
143. Подласый И. П. Педагогика. Новый курс: учеб. для студ. пед. вузов: в 2 кн. Москва: ВЛАДОС, 1999. Кн. 1: Общие основы. Процесс обучения. 576 с.

144. Педагогика: [учебное пособие для студентов пед. ин-тов]; под ред. Ю. К. Бабанського. Москва: Просвещение, 1983. 608 с.
145. Пометун О. Енциклопедія інтерактивного навчання. Умань: ФОП Жовтий О. О., 2004. 95 с.
146. Пометун О. Компетентнісний підхід – найважливіший орієнтир розвитку сучасної освіти. *Рідна школа*. 2003. № 5. С. 65–69.
147. Пометун О., Пироженко А. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання: наук.-метод. посіб. Київ: А.С.К., 2004. 192 с.
148. Попков В. А., Коржуев А. В. Дидактика высшей школы: учеб. пособ. [2-е изд., испр. и доп.]. Москва: Академия, 2004. 192 с.
149. Почуєва О. О. Моделювання в теорії управління освітніми процесами URL: http://www.zoippo.zp.ua/pages/el_gurnal/pages/vip10.html (дата звернення: 15.04.2017).
150. Практикум по общей, экспериментальной и прикладной психологии: учеб. пособ. / [Балин В. Д., Гайда В. К., Гербачевский В. К. и др.]; под ред. А. Л. Крылова, С. А. Маничева. Санкт-Петербург: Питер, 2000. 560 с.
151. Прокофьєва М. Критерії та рівні готовності майбутніх учителів початкових класів до реалізації диференційованого підходу в навчанні молодших школярів. URL: irbis-nbuv.gov.ua/.../cgiirbis_64.exe (дата звернення: 12.04.2016).
152. Психологічний тлумачний словник: близько 2500 термінів / В. Б. Шапар. Харків: Прапор, 2004. 640 с.
153. Психологія молодшого школяра (зрілого дитинства). URL: http:// pidruchniki.com/18140310/psihologiya/psihologiya_molodshogo_shkolyara_zrilogo_ditinstva (дата звернення: 11.11.2015).
154. Развитие логического мышления учащихся на уроках и во внеклассной работе по математике / под ред. Шмаковой Н. А. Свердловск: Свердл. гос. пед. ин-т, 1974. 255 с.
155. Реан А. А. Бордовская Н. В., Розум С. И. Психология и педагогика:

[учеб. пособие для вузов]. СПб: Питер, 2005. 432 с.

156. Рогова О. Г. Экологическое моделирование: практика: [учеб.-метод. пособие]. Санкт-Петербург: Книжный Дом, 2007. 104 с.
157. Рубинштейн С. Л. Основы общей психологии: в 2-х т. Москва: Педагогика, 1989. Т. 1. 488 с.
158. Рудницька О. П. Педагогіка загальна та мистецька: навч. посіб. Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2005. 360 с.
159. Савченко О. Я. Упровадження компетентнісного підходу в початковій освіті: здобутки і нерозв'язані проблеми. *Компетентнісний підхід в освіті: теоретичні засади і практика реалізації*: матеріали методол. семінару (Київ, 3 квіт. 2014 р.): [у 2 ч.]. Київ: Ін-т обдарованої дитини НАПН України, 2014, Ч. 1. С. 41–50.
160. Савченко О. Я., Байбара Т. М. Об'єкти, функції і види контролю навчальних досягнень учнів початкових класів. Початкова школа. 2002. № 8. С. 6-11.
161. Сапон С. А. Формирование информационно-интеллектуальных умений школьников в процессе работы с учебным текстом: дис. … канд. пед. наук. Великий Новгород, 2013. 178 с.
162. Семенова А. В. Парадигмальне моделювання у професійній підготовці майбутніх учителів: монографія. Одеса: Юридична література, 2009. – 504 с.
163. Сигов И. И. О методике разработки модели специалиста (на примере инженерно-экономических специальностей). *Проблемы совершенствования высшего образования*: [сб. статей]. Ленинград: Ленинград. гос. ун-т, 2001. С. 60–99.
164. Сикорская Г. А. Формирование интеллектуальных учений старшеклассников в довузовском образовании (на опыте университетской школы): дис. ... канд. пед. наук. Оренбург, 2004. 185 с.
165. Сисоєва С. О. Педагогічні технології творчого розвитку особистості : проблеми і суперечності. Творча особистість у системі неперервної

професійної освіти: матеріали Міжнар. наук. конф., (Харків, 16–17 трав. 2000 р.). Харків: ХДПУ, 2000. С. 84–90.

166. Скворцов П. М. Развитие исследовательских умений у учащихся 7–8 классов во внеклассной работе по биологии в полевых условиях: дис. ... канд. пед. наук. Москва, 1999. 182 с.
167. Сластенин В. А. Гуманитарная культура специалиста. *Магистр*. 1999. № 1. С. 140–143.
168. Сластенин В. А. Исаев И. Ф., Шиянов Е. Н. Педагогика: учеб. пособ. для студ. высш. пед. учеб. завед. / под ред. В. А. Сластенина. Москва: Академия, 2003. 576 с.
169. Сластенин В. А. Социальный педагог и социальный работник: личность и профессия. *Теория и практика социальной работы: отечественный и зарубежный опыт*. Москва: Тула, 1993. Т. 2. С. 146–151.
170. Сластенин В. А. Формирование личности учителя современной школы в процессе профессиональной підготовки. Москва: Просвещение, 1976. 160 с.
171. Сластенин В. А., Исаев И. Ф., Шиянов Е. Н. Педагогика: учеб. пособие [для студ. высш. пед. учеб. заведений]. Москва: Академия, 2002. 576 с.
172. Сластенко Є. Ф., Ягодзінський С. М. Логіка: навч. посіб. Київ: НАУ, 2005. 192 с.
173. Словарь-справочник по педагогике / [авт.-сост. Мижериков В. А.; под общ. ред. Пидкасистого П. И.]. Москва: ТЦ «Сфера», 2004. 448 с.
174. Словник із соціальної педагогіки / авт.-уклад.: Логвиненко Т. О., Гордієнко Н. В. Дрогобич: Посвіт, 2007. 160 с.
175. Словник іншомовних слів / за ред. О. С. Мельничука. Київ, 1974. 776 с.
176. Словник педагогічних і психологічних термінів / за ред. Кузьмінського Л. І. Черкаси: Вид-во ЧНУ ім Б. Хмельницького. 2002. 267 с.
177. Словник термінів з професійної освіти / авт. кол. за заг. ред О. І. Шалран. Переяслав-Хмельницький: Видавництво КСВ, 2013. 276 с.
178. Словник-довідник з педагогіки і психології вищої школи / уклад.

Н. Є. Герасимова, Н. В. Касярум, В. М. Король, О. П. Савченко. Черкаси: Видавництво ЧНУ ім. Б. Хмельницького, 2010. 212 с.

179. Словник-довідник з професійної орієнтації: навч. посіб. / М. С. Янцур. Київ: Слово, 2013. 176 с.
180. Смит Н. Современные системы психологии / [пер. с англ. под. ред. А. А. Алексеева]. Санкт-Петербург: Прайм-Еврознак, 2003. 384 с.
181. Совгіра С. В. Теоретико-методичні основи формування екологічного світогляду майбутніх учителів у вищих педагогічних навчальних закладах: дис. ... д-ра пед. наук. Умань, 2009. 567 с.
182. Современный словарь по педагогике / [сост. Е. С. Рапацевич]. Минск: Современное слово, 2001. 928 с.
183. Сухомлинський В. Шлях до серця дитини. Київ: Молодь, 1963. 91 с.
184. Талызина Н. Ф. Педагогическая психология: учеб. пособ. Москва: Академия, 1998. 288 с.
185. Талызина Н. Ф. Формирование познавательной деятельности младших школьников: кн. для учителя. Москва: Просвещение, 1988. 175 с.
186. Тарнас Р. История западного мышления. Москва: Крон-Пресс, 1995. 339 с.
187. Тверезовська Н., Філітова Л. Сутність та зміст поняття «педагогічні умови». *Нова педагогічна думка*. 2009. № 3. С. 90–92.
188. Теорія та методика навчання логіки в початковій школі: навч. посіб. / укладач О. М. Ящук. Умань: ВПЦ «Візаві», 2017. 156 с.
189. Тест на інтелект. URL: https://studfiles.net/preview/5393985 (дата звернення: 15.05.2017).
190. Тихонова Т. В. Особистісно-діяльнісний підхід у професійній підготовці майбутнього вчителя інформатики. *Наукові праці Чорноморський державний університет імені Петра Могили. Серія: Педагогіка*. 2000. Т. 7. С. 102–105.
191. Тофтул М. Г. Логіка: посібник [для студентів вищих навчальних закладів]. Київ: Академія, 2003. 185 с.

192. Усова А. В., Бобров А. А. Формирование учебных умений и навыков учащихся на уроках физики. Москва: Просвещение, 1988. 112 с.
193. Федоренко О. І. Формування логічних умінь учнів основної школи: автореф. дис. … канд. пед. наук. Київ, 1999. 17 с.
194. Федорова О. Ф. Некоторые вопросы активизации учащихся в процессе теоретического и производственного обучения. Москва: Высшая школа, 1970. 301 с.
195. Философский энциклопедический словарь / под ред. Л. Ф. Ильичева, П. Н. Федосеева, Г. В. Панова. Москва: Советская энциклопедия, 1983. 707 с.
196. Философский энциклопедический словарь / ред.-сост. Е. Ф. Губский и др. Москва: ИНФА, 1998. 576 с.
197. Філософський словник соціальних термінів. 3-є вид., доповнене. Харків: Т.И.Ф., 2005. 672 с.
198. Фіцула М. М. Педагогіка: навч. посіб. 3-тє вид., стер. Київ: Академвидав, 2009. 560 с.
199. Хомич Л. О. Професійно-педагогічна підготовка вчителя початкових класів. Київ: Магістр-S, 1998. 220 с.
200. Хриков Є. М. Педагогічні умови в структурі наукового знання. URL: http://hrykov.luguniv.edu.ua/index.php/naukovi-roboti/101-pedagogichni-umovi-v-strukturi-naukovogo-znannya (дата звернення: 11.02.2017).
201. Чаплак Я. В., Чаплак М. В. Культурологічний підхід у підготовці майбутніх практичних психологів. *Современные научные исследования и инновации*. 2011. № 6. URL: http://web.snauka.ru/issues/2011/10/3113 (дата обращения: 30.09.2017).
202. Чередніченко Г. А. Культурологічний підхід до формування особистості майбутніх фахівців у процесі професійної підготовки. URL: http://dspace.nuft.edu.ua/jspui/handle/123456789/2007 (дата звернення: 12.09.2016).
203. Черных З. Н. Формирование профессиональной готовности студентов педагогического вуза в процессе физкультурно-спортивной деятельности:

дис. … канд. пед. наук. Шуя, 2012. 162 с.

204. Шаран О., Юрас З. Педагогічні умови формування готовності майбутніх учителів початкових класів до розвитку логічного мислення молодших школярів на уроках математики. *Педагогіка: Актуальні питання гуманітарних наук*. 2015. Вип. 12. С. 324–329.
205. Шарко В. Д. Сучасний урок. Технологічний аспект: посібник для вчителів та студентів. Київ, 2007. С. 176–180.
206. Шевчук П., Фенрих П. Інтерактивні методи навчання: навч. посіб. / П. Шевчук. Щецін: WSAP, 2005. 107 с.
207. Штофф В. А. Моделирование и философия. Ленинград: Наука, 1966. 301 с.
208. Щербань П. М., Шейко С. В., Щербань М. П. та ін. Педагогічна культура вчителя: навч. посіб. / за ред. П. М. Щербаня. Київ: Вища шк., 2010. 167 с.
209. Юник І. Д. Формування фахових когнітивних умінь перекладачів у процесі професійної підготовки: дис. … канд. пед. наук. Київ, 2016. 281 с.
210. Ягупов В. В. Педагогіка: навч. посіб. Київ: Либідь, 2002. 560 с.
211. Ящук О. М. Вплив логіки на формування логічних умінь молодших школярів. *Актуальные научные исследования в современном мире*: материалы XVII Междунар. научн. конф., (Переяслав-Хмельницкий, 26–27 сентября 2016 г.). Переяслав-Хмельницкий, 2016. Вып. 9(17), ч. 4. С. 197–202.
212. Ящук О. М. Кооперативне навчання та роль учителя в його організації. *Сучасні наукові дослідження та розробки: теоретична цінність та практичні результати – 2016*: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., (Братислава, 15–18 бер. 2016 р.). Київ, 2016. С. 164–166.
213. Ящук О. М. Критерії підготовки майбутніх учителів до формування логічних умінь. *Неперервна педагогічна освіта в Україні: стан, проблеми та перспективи*: матеріали Всеукр. наук.-практ. Інтернет-

конф., (Умань, 27 квіт. 2018 р.). Умань, 2018. С. 80–82.

214. Ящук О. М. Логічні вміння як невід'ємна складова розвитку мислення молодшого школяра. *FOLIA COMENIANA: вісник Польсько-української науково-дослідної лабораторії дидактики імені Я. А. Коменського*: матеріали Третьої міжнар. Інтернет-конф. «*Дидактика Яна Амоса Коменського: від минулого до сьогодення»,* (Умань, 6 листоп. 2015 р.). Умань, 2015. С. 142–146.
215. Ящук О. М. Математичні задачі як засіб розвитку логічних умінь молодших школярів. *Дидактика: теорія і практика*. Київ, 2016. С. 202–207.
216. Ящук О. М. Модель підготовки майбутніх учителів початкової школи до формування логічних умінь молодших школярів. *Проблеми підготовки сучасного вчителя*. Умань: ВПЦ «Візаві», 2017. Вип. 15. С. 321–329.
217. Ящук О. М. Основні поняття логіко-математичного мислення особистості. *Психолого-педагогічні проблеми сільської школи*. Умань, 2015. Вип. 53. С. 203–208.
218. Ящук О. М. Педагогічні умови професійної підготовки майбутніх учителів до формування логічних умінь молодших школярів. *FOLIA COMENIANA: вісник Польсько-української науково-дослідної лабораторії дидактики імені Я. А. Коменського*: матеріали Другої міжнар. наук.-практ. конф. «Актуальні проблеми сучасної психодидактики: філософські, психологічні та педагогічні аспекти», (Умань, 20–21 квіт. 2018 р.). Умань, 2018. С. 118–121.
219. Ящук О. М. Розвиваюча гра як засіб розвитку логічного мислення у дітей молодшого шкільного віку. *FOLIA COMENIANA: вісник Польсько-української науково-дослідної лабораторії дидактики імені Я. А. Коменського*: матеріали Всеукр. наук.-практ. Інтернет-конф. «Неперервна педагогічна освіта в Україні: стан, проблеми та перспективи», (Умань, 22 квіт. 2016 р.). Умань, 2016. С. 106–108.
220. Ящук О. М. Розвиток логічного мислення на уроках математики в

початкових класах. *Неперервна педагогічна освіта: стан, проблеми, перспективи*: матеріали Міжнар. наук.-практ. Інтернет-конф., (Умань, 24 квіт. 2015 р.). Умань, 2015. С. 123–125.

221. Ящук О. М. Роль математики у формуванні логіко-математичного мислення. *FOLIA COMENIANA: вісник Польсько-української науково-дослідної лабораторії дидактики імені Я. А. Коменського*: матеріали VIII Всеукр. Інтернет-конф. «Сучасні технології розвитку професійної майстерності майбутніх учителів», (Умань, 28 жовт. 2015 р.). Умань, 2015. С. 214–217.
222. Ящук О. М. Сутність і критерії підготовки майбутніх учителів до формування логічних умінь молодших школярів. *Педагогічний альманах*. Херсон, 2018. Вип. 37. С. 222–227.
223. Ящук О. М. Сучасні підходи в процесі підготовки майбутніх учителів до формування логічних умінь молодших школярів на уроках математики. *Підготовка вчителя до використання інноваційних педагогічних технологій у початковій школі*: монографія / за ред. Г. І. Коберник. Умань: ВПЦ «Візаві», 2017. С. 85–101.
224. Ящук О. М. Формування логічних прийомів учнів початкових класів. *FOLIA COMENIANA: вісник Польсько-української науково-дослідної лабораторії дидактики імені Я. А. Коменського*: матеріали Всеукр. наук.-практ. Інтернет-конф. «Педагогічна освіта і наука: традиції, реалії, перспективи», (Умань, 8–9 жовт. 2015 р.). Умань, 2015. С. 87–89.
225. Ящук О. М. Формування логічних умінь молодших школярів. *Вітчизняна наука на зламі епох: проблеми та перспективи розвитку*: матеріали XVII Всеукр. наук.-практ. Інтернет-конф., (Переяслав-Хмельницький, 17–18 жовт. 2015 р.). Переяслав-Хмельницький, 2015. Вип. 17. С. 207–210.
226. Ящук О. М. Формування логічного мислення молодших школярів на уроках математики: проблеми та перспективи. *Психолого-педагогічні проблеми сільської школи*. Умань, 2015. Вип. 52. С. 153–157.

227. Ящук О. М. Логіка як невід'ємна складова сучасної початкової школи. *FOLIA COMENIANA*: *вісник Польсько-Української науково-дослідної лабораторії дидактики ім. Я. А. Коменського*: матеріали Третьої міжнар. онлайн Інтернет-конф. «Дидактика Яна Амоса Коменського як універсальне мистецтво надання та здобуття освіти», (Умань, 28 листоп. 2014 р.). Умань, 2014. С. 95–97.
228. Ящук С. М. Теоретико-методичні засади професійної підготовки магістрів технологічної освіти у вищих педагогічних навчальних закладах: дис. ... д-ра пед. наук. Умань, 2016. 521 с.
229. Axelrod S. Behaviour Modification for the Classroom Teacher. New-York, 1977. 177 p.
230. Baron J. B., Sternberg R. J. Teaching thinking skills: Theory and practice. New York Freeme, 1987. 86 p.
231. Creative thinking: Towards broader horizons: proceedings of the Third International Conference on Creative Thinking, July 1997 / edited by Sandra Dingli. Msida: Malta University Press, 1998. 245 p.
232. Eichenbaum H. Learning and memory / Howard Eichenbaum. New York – London: W. W. Norton Company, 2008. 438 p.
233. Gagné Françoys. Motivation within the DMGT 2.0 framework. *High Abilities Studies*. December 2010. Vol. 21. № 2. P. 81–99.
234. Gardner Howard The Disciplined Mind: What All Students Should Understand. New York: Simon and Schuster, 1999. URL: https://www. nytimes.com/books/first/g/gardner-mind.html (дата звернення: 11.08.2016).
235. Ginsberg M., Wlodkowski J. Diversity and Motivation. Culturally Responsive Teaching in College. [2nd ed.]. San Francisco: Jossey-Bass A Wiley Imprint, 2009. 446 p.
236. Handbook of Motivation at School / [ed. by Kathryn R. Wentzel and Allan Wigfield]. New York: Routledge, 2009. 686 c.
237. Oliinyk O. V. Professional training future teacher elementary school the formation of constructive skills to younger pupils: the theoretical aspect.

European Journal of Humanities and Social Sciences: Scientific journal. 2016. № 3. P. 55–58.

238. Tittle P. Critical Thinking. An Appeal to Reason. New York: Routledge, 2011. 442 p.
239. Torrance E. P. The Search for Satori and Creativity / E. P. Torrance. – Buffalo N. Y.: Creative Education Foundation, 1979. 219 p.
240. Yashchuk O. M. Pedagogical conditions of the preparation of future teachers for the formation of logical skills of junior pupils. *Modern Science – Moderní věda*. 2018. № 1. C. 94–104.

Наукове видання

Олена Миколаївна Ящук

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ ДО ФОРМУВАННЯ ЛОГІЧНИХ УМІНЬ В УЧНІВ

МОНОГРАФІЯ